

УДК 347.7

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.1.50>

СПІВІДНОШЕННЯ ПРАВ НА ТОРГОВЕЛЬНІ МАРКИ В КОНТЕКСТІ ВСТУПУ ДО ЄС: ДОСВІД ПОЛЬЩІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Петриченко А. П.,

аспірант,

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності

Національної академії правових наук України

ORCID: 0000-0002-6390-2795

Петриченко А. П. Співвідношення прав на торговельні марки в контексті вступу до ЄС: досвід Польщі та перспективи для України.

У статті досліджується проблема співвідношення правових режимів охорони прав на торговельні марки залежно від хронологічного моменту їх набуття в контексті майбутнього вступу України до Європейського Союзу (ЄС). Досліджено принцип сприятливої інтеграції (*przyjazna integracja*), сформований судовою практикою Республіки Польщі та встановлено, що зазначений принцип був ретроспективно закріплений Вищим адміністративним судом Республіки Польщі вже після вступу держави до ЄС – з поширенням на весь період від 1 лютого 1994 р. до дати вступу Республіки Польща до ЄС. На підставі порівняльно-правового аналізу обґрунтовано застосування функціонального аналога цього принципу в Україні.

Автором проаналізовано механізм автоматичного поширення торговельних марок ЄС на територію нової держави-члена відповідно до статті 209 Регламенту (ЄС) № 2017/1001 [1] та акцентовано увагу на проблемі конфлікту пріоритету: торговельна марка ЄС для цілей зіставлення прав набуває чинності в день вступу, а не в оригінальну дату реєстрації, що є відступом від загального принципу першості в поданні заявки. Досліджено преклюзивний характер строку подання заперечень за статтею 209(3) Регламенту (ЄС) № 2017/1001, що відраховується від дати публікації в Віснику Офісу інтелектуальної власності Європейського Союзу (Вісник EUIPO) [2]. Сформовано висновок про необхідність законодавчого закріплення в перехідних положеннях Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 року [3] (Закон № 3689-ХІІ) принципу проєвропейського тлумачення законодавства у сфері торговельних марок ретроспективно від 1 вересня 2017 р. Надано рекомендації щодо нормативного вирішення конфліктних ситуацій, пов'язаних з поширенням інституту торговельної марки ЄС на територію України після її вступу до ЄС шляхом прийняття відповідного підзаконного акту, який визначатиме механізм повідомлення заінтересованих осіб щодо наявних торговельних марок в реєстрі Офісу інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO), які є тотожними або схожими до ступеня змішування із торговельними марками та заявками на них в Україні, а також врегулюватиме засади співпраці Національного органу інтелектуальної власності (НОІВ) з EUIPO на етапі підготовки до вступу та в перехідний період.

Ключові слова: торговельна марка, *acquis communautaire*, гармонізація з правом ЄС, співвідношення правових режимів, сприятлива інтеграція, ретроспективна дія норми права.

Petrychenko A.P. Co-relationship between trademark rights in the context of EU accession: the experience of Poland and prospects for Ukraine.

This article examines the issue of the relationship between legal regimes governing the protection of trade mark rights depending on the date of their acquisition, in the context of Ukraine's future accession to the European Union (EU). It explores the principle of 'favourable integration', as established by the case law of the Republic of Poland, and it is established that this principle was retrospectively enshrined by the Supreme Administrative Court of the Republic of Poland after the state's accession to the EU – with effect for the entire period from 1 February 1994 to the date of the Republic of Poland's accession to the EU.

On the basis of a comparative legal analysis, the application of a functional analogue of this principle in Ukraine is justified.

The author has analysed the mechanism for the automatic extension of EU trade marks to the territory of a new Member State in accordance with Article 209 of Regulation (EU) No 2017/1001 [1] and highlighted the problem of conflicting priorities: for the purposes of comparing rights, an EU trade mark takes effect on the date of accession rather than on the original date of registration, which constitutes a departure from the general principle of priority based on the date of filing.

The preclusive nature of the time limit for filing oppositions under Article 209(3) of Regulation (EU) No 2017/1001, which is calculated from the date of publication in the Official Journal of the European Union Intellectual Property Office (EUIPO Gazette) is established [2]. A conclusion has been reached regarding the need to enshrine in the transitional provisions of the Law of Ukraine 'On the Protection of Rights to Marks for Goods and Services' of 15 December 1993 [3] (Law No. 3689-XII) the principle of pro-European interpretation of legislation in the field of trade marks with retroactive effect from 1 September 2017. Recommendations have been provided regarding the regulatory resolution of conflicts arising from the extension of the EU trade mark system to the territory of Ukraine following its accession to the EU, through the adoption of a relevant regulatory act which will establish a mechanism for notifying interested parties of trade marks listed in the EUIPO register, which are identical or confusingly similar to trade marks and applications for trade marks in Ukraine, and will also regulate the principles of cooperation between the NIPO and the EUIPO during the pre-accession phase and the transition period.

Key words: trade mark, *acquis communautaire*, harmonisation with EU law, relationship between legal regimes, favourable integration, retroactive effect of a legal provision.

Постановка проблеми. Питання співвідношення правових режимів охорони торговельних марок залежно від моменту набуття прав до вступу держави до ЄС набуло актуальності для України у зв'язку із отриманням статусу кандидата на повноправне членство відповідно до рішення Ради Європейського Союзу (Ради ЄС) від 23 червня 2022 р. Відповідно до усталеної законодавчої практики ЄС частина 1 статті 209 Регламенту (ЄС) № 2017/1001 набуває відповідних змін у спосіб, за яким дія всіх торговельних марок ЄС та заявок на них автоматично набуває поширення на територію України, безпосередньо на дату вступу до ЄС.

Проте правовий режим їхнього співіснування з масивом прав власників на торговельні марки України або на заявки на торговельні марки, що були набуті до дня вступу згідно з правовим режимом дії виключно національного законодавства України, наразі не є належним чином дослідженим.

Метою дослідження є аналіз проблеми співвідношення прав на торговельні марки залежно від хронологічного моменту їх набуття; дослідження принципу сприятливої інтеграції, що був усталений судовою практикою Республіки Польща та перспектив його застосування до України; формулювання рекомендацій щодо змін до законодавства України з метою належного регулювання особливостей перехідного режиму від дати взяття Україною зобов'язань щодо гармонізації законодавства з *acquis* ЄС до дати набуття членства в ЄС Україною з метою належної гармонізації законодавства України щодо торговельних марок.

Стан опрацювання проблематики. Питання гармонізації законодавства України у сфері торговельних марок із правом ЄС досліджувалося в працях українських вчених О.Ф. Дорошенка, Г.О. Андрушка, Ю. М. Капіци та інших.

Питання співвідношення правових режимів (національного та торговельної марки Співтовариства) охорони торговельних марок досліджувала М. Зеліньська, проблематика колізій між національними торговельними марками та торговельними марками ЄС у період після вступу РП до ЄС висвітлена в працях Р. Скубіша і Л. Желеховського та інших. Водночас, питанню дослідження правового режиму співвідношення торговельних марок ЄС та заявок на них з правами власників на торговельні марки або на заявки на них України, що набуті в Україні до дня вступу, не було приділено достатньої уваги.

Вклад основного матеріалу. Перед Україною як державою-кандидатом на вступ до ЄС постає проблема співвідношення прав на торговельні марки, набутих до та після вступу до ЄС. Відповідно, пропонується звернути увагу на співвідношення режиму правової охорони заявок на торговельні марки, поданих до НОІВ та зареєстрованих торговельних марок України разом із міжнародними реєстраціями з поширенням на територію України у період між датою набуття чинності Угоди про асоціацію

між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [4] (Угода про асоціацію) у 2017 році та періодом, який почне свій перебіг від дати безпосередньо після набуття членства.

Наразі національне законодавство щодо торговельних марок перебуває на стадії триваючої гармонізації із законодавством ЄС, водночас із об'єктивних причин, а саме внаслідок того, що Україна набула статус кандидата відносно недавно, рівень гармонізації відповідає рівню достатнього для асоціації, але поки що не в повній мірі відповідає *acquis* ЄС. Саме розбіжності між національним режимом правового регулювання торговельних марок та *acquis communautaire* в цей перехідний період становлять найбільшу загрозу розвитку правових колізій, що не сприяє повній гармонізації. Подібний перехідний період долають всі держави-кандидати на шляху до набуття членства в ЄС. Зокрема, в Республіці Польща (РП) цю проблематику було вирішено в тому числі через запровадження принципу так званої «сприятливої інтеграції» (*przyjazna integracja* – в авторському перекладі з польської мови) через усталену судову практику РП.

Нормативною підставою цьому виступили статті 68 і 69 Угоди про асоціацію між Республікою Польща та Спільнотами ЄС, підписаної 16 грудня 1991 р., чинної з 1 лютого 1994 р. (Угода РП про асоціацію) [5]. Стаття 68 Угоди РП про асоціацію встановила, що сторони визнають, що суттєвою попередньою умовою економічної інтеграції Польщі зі Співтовариством є зближення чинного та майбутнього законодавства Польщі із законодавством, що існує у Співтоваристві. Польща докладе всіх зусиль для забезпечення відповідності її майбутнього законодавства законодавству Співтовариства. У статті 69 Угоди РП про асоціацію окремо визначено, що законодавство РП щодо інтелектуальної власності має бути наближене до законодавства Співтовариств. Таким чином, РП взяла на себе односторонній обов'язок гармонізації як чинного, так і майбутнього законодавства з правом Співтовариств. Це, зокрема, підтверджує А. Мадея, досліджуючи питання проєвропейського тлумачення в судовій практиці Конституційного Суду Польщі (1997–2005), цитуючи Ц. Банасінського та Я.А. Войцеховського, що це «...зобов'язання мало односторонній характер і стосувалося як чинних, так і майбутніх норм...» [6, с. 142].

Варто відзначити, що зазначений принцип сприятливої інтеграції був усталений у судовій практиці РП ретроспективно з поширенням на перехідний період. Зокрема, Вищий адміністративний суд РП (ВАС РП) в переліку наступних рішень, ухвалених вже у період після вступу РП до ЄС, а саме: II GSK 74/05 від 8 червня 2005 р. [7], II GSK 92/05 від 29 червня 2005 р. [8] та II GSK 388/05 від 15 лютого 2006 р. [9] – ретроспективно визнав і поширив дію принципу сприятливої інтеграції на весь перехідний період, починаючи з 1 лютого 1994 р. Системне узагальнення принципу сприятливої інтеграції здійснив ВАС РП у рішенні II GSK 111/09 від 6 жовтня 2009 р., [10] відхиливши касаційну скаргу на рішення Воєводського адміністративного суду Варшави у справі VI SA/Wa 1510/08 від 25.09.2008 р. [11], де зазначив, що обов'язки, які випливають зі ст. 68 та 69 Угоди РП про асоціацію стали приводом для проєвропейського тлумачення польського права. Також, відповідно до усталеної судової практики «сприятливої інтеграції» тлумачення національного права застосовувалося вже з дня набрання чинності Угоди РП про асоціацію (1 лютого 1994 р.). Зазначене, ретроспективне закріплення ВАС РП вказаного принципу переслідувало конкретну функціональну мету: усунення колізій між перехідними положеннями Закону РП «Про промислову власність» (Закон РВП), чинного з 22 серпня 2001 р. [12], що імплементував Першу Директиву Ради № 89/104 [13] та нормами цієї Директиви щодо правовідносин, які виникали у зв'язку із набуттям правової охорони на торговельні марки, за заявками від 22 серпня 2001 р., але до 1 травня 2004 р., у справах, де рішення по суті ухвалювалося уже після вступу РП до ЄС. Пряма дія Директиви до правовідносин була виключена за принципом ***ratione temporis*** (відсутність можливості поширення правового режиму, встановленого міжнародним договором, за зворотною дією в часі). Відповідно, єдиним інструментом, що міг забезпечити уніфікований результат, стало ретроспективне визнання ВАС РП, що вказаний принцип сприятливої інтеграції діяв, починаючи з 1 лютого 1994 р. При цьому ВАС РП наголосив на розмежуванні між правовою природою принципу до та після вступу РП до ЄС, зазначивши, що різниця полягає в тому, що з дня вступу результат у вигляді прийняття правових норм певного змісту впливає безпосередньо з права, тоді як раніше це було свого роду «рекомендованим тлумаченням» польської судової практики на виконання Угоди РП про асоціацію. Таким чином, до дати вступу РП до ЄС вказаний принцип існував не як юридичний обов'язок, що впливає у зв'язку із гармонізацією національного законодавства РП із законодавством ЄС, а саме як правова позиція тлумачення, виведена ВАС РП із зобов'язань Угоди РП про асоціацію.

Відповідно, перед Україною постає питання використання функціонального аналога вказаного принципу. Це зумовлено в першу чергу подібністю правовідносин, які потребують врегулювання, та наявністю подібного інструментарію усунення прогалин законодавства, який відповідає компетенції Верховного суду. Нормативним обґрунтуванням такого підходу наразі є приписи ст. 474 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (Угода), що встановлює загальний обов'язок наближення національного законодавства до *acquis* ЄС; ст. 475 Угоди та безпосередньо зміст Глави 9 («Інтелектуальна власність») Угоди, що визначає конкретні зобов'язання України у сфері торговельних марок, що прямо відсилають до Директиви (ЄС) 2015/2436 та Регламенту (ЄС) 2017/1001; зміст ст. 9 Конституції України [14], виходячи з того, що Угода вже є частиною національного законодавства, оскільки є міжнародним договором, ратифікованим Верховною Радою. Суттєва відмінність Угоди від польської моделі полягає в тому, що за Угодою ЄС визнає європейські прагнення України і вітає її європейський вибір – без формулювання вступу до ЄС як узгодженої мети у спільно погодженому сенсі, на відміну від формулювання, що було використано в преамбулі Угоди РП про асоціацію, що визнавало мету РП щодо набуття членства у Співтоваристві. Разом з тим, застосовуючи порівняльно-правовий метод згідно логіки рішення ВАС РП II GSK 111/09, можна стверджувати, що з дати набуття чинності Угодою (1 вересня 2017 р.) видається за можливе застосовувати зазначені нормативні підстави для тлумачення законодавства України про торговельні марки відповідно до духу *acquis* ЄС. Після вступу України до ЄС Верховний Суд, цілком ймовірно, постане перед необхідністю аналогічно до ВАС РП щодо Угоди РП про асоціацію ретроспективно визнати і поширити дію подібного принципу на весь період від 1 вересня 2017 р. з метою усунення колізій між нормами українського законодавства щодо торговельних марок, що направлені на гармонізацію із законодавством ЄС та *acquis* ЄС.

Одним із найважливіших і найменш досліджених аспектів проблеми співвідношення прав є механізм автоматичного поширення торговельних марок ЄС (ТМ ЄС) при вступі нової держави-члена. Відповідно до статті 209 (1) Регламенту (ЄС) № 2017/1001, починаючи з дати вступу, будь-яка ТМ ЄС, зареєстрована або подана до цієї дати, автоматично – без жодних заявок, процедур чи додаткового мита – поширюється на територію нової держави-члена. Доцільно зазначити, що торговельна марка, права на яку зареєстровані в Україні до дати вступу – навіть якщо вони мають пізнішу дату пріоритету, ніж пріоритет за датою заявки на реєстрацію ТМ ЄС – є «раніше набутих правом» у сенсі ст. 209(5) Регламенту (ЄС) № 2017/1001. Це є конфліктом пріоритету з ТМ ЄС, який полягає в тому, що загальний підхід щодо встановлення пріоритету за принципом першості в поданні заявки у ситуації з розширенням ТМ ЄС на територію нової держави-члена ЄС в такому випадку не застосовується. У разі, коли ТМ (заявка на ТМ) ЄС має раніший пріоритет, ніж торговельна марка України (заявка на торговельну марку України) або відповідна міжнародна реєстрація із поширенням на територію України (ТМ України), власник торговельної марки України все одно може заборонити використання ТМ ЄС на території України відповідно до ст. 209(5) Регламенту (ЄС) № 2017/1001. При цьому такий заявник/власник не може визнати ТМ ЄС недійсною – адже торговельна марка України є пізнішою за датою встановлення подачі (пріоритету) ТМ ЄС або відповідної заявки. В результаті виникає конфліктна ситуація, коли жодна із сторін не може повністю повноцінно захистити свої права на спільному ринку ЄС. Якщо, ТМ України має раніший пріоритет ніж ТМ (заявка на торговельну марку) ЄС, власник ТМ України може як заборонити використання відповідної ТМ ЄС на території України, так і вимагати її анулювання через ЕUIPO на підставі ст. 60(1)(a) Регламенту (ЄС) № 2017/1001. Окремо варто зупинитись на питанні строку для подання заперечень власниками національних торговельних марок проти заявок на ТМ ЄС. М. Зелінська, досліджуючи цей аспект під кутом польського досвіду, зазначила «...було введено виняток, відповідно до якого правласник на національну торговельну марку, подану раніше, ніж торговельна марка Співтовариства, міг подати заперечення (але лише заперечення, але не заяву про визнання недійсною) проти торговельної марки Співтовариства, заявленої протягом шести місяців до дати вступу до ЄС. Однак право подання заперечення на підставі цього положення вичерпалося зі спливом 6 місяців від публікації про реєстрацію торговельної марки Співтовариства. При цьому цей строк є преклюзивним (присічним) і з міркувань безпеки обороту до нього не застосовується інститут *restitutio in integrum* – тобто він не підлягає поновленню...» [15, с. 76].

При цьому власники ТМ України можуть навіть не знати про існування конкуруючих заявок на ТМ ЄС, поданих у період до вступу України до ЄС, а строк на заперечення спливатиме надзвичай-

но швидко після дня вступу або навіть до нього, оскільки відраховується саме від дати публікації в Офіційному віснику Офісу інтелектуальної власності Європейського Союзу (Вісник EUIPO), а не від дати вступу України до ЄС. Таким чином, НОІВ та власники ТМ України відчують значно сильніший тиск обсягу таких конкуруючих заявок в порівнянні з Хорватією в 2013 р. незрівнянно більший, ніж витримала РП в 2004 р. Зокрема, підтвердження цьому можна знайти в публікаціях на офіційному сайті EUIPO, відповідно до яких на початок 2026 року загальна кількість поданих заявок перевищила 3,2 мільйона порівняно з 1 мільйоном заявок у 2011 році. При цьому якщо на початку 2000-х років щорічно подавалося менше 60 000 заявок, то зараз система регулярно отримує 170 000–200 000 заявок на рік [16].

Висновки. Принцип сприятливої інтеграції тлумачення законодавства України відповідно до *acquis* ЄС або аналогічний підхід не є усталеним у судовій практиці України, на відміну від РП. Водночас, враховуючи наявні прогалини в правовому регулюванні, існує нагальна необхідність законодавчого врегулювання в перехідних положеннях чинного закону України № 3689-ХІІ щодо запровадження приписів ретроспективного визнання принципу проєвропейського тлумачення законодавства в сфері охорони прав на торговельні марки на період від 1 вересня 2017 р. до дати вступу України до ЄС з метою усунення колізій між нормами законодавства України та нормами первинного та вторинного права ЄС разом із усім обсягом *acquis* ЄС, в тому числі судової практики Суду справедливості ЄС.

Зазначене сприятиме формуванню правової визначеності в правовідносинах, які отримають свій розвиток при вступі України до ЄС. Разом із тим, видається за прийнятним застосування підходу, апробованого польським законодавцем, щодо усунення прогалин в законодавстві шляхом формування відповідної правової позиції Верховним Судом вже за фактом розвитку відповідних судових спорів в сфері торговельних марок.

Натомість, проблеми щодо конфліктних ситуацій, пов'язаних з поширенням інституту торговельної марки ЄС на територію України після її вступу до ЄС, потребують нормативного врегулювання шляхом прийняття відповідного підзаконного акту, який визначатиме механізм повідомлення заінтересованих осіб щодо наявних торговельних марок в реєстрі EUIPO, які є тотожними або схожими до ступеня змішування із торговельними марками та заявками на них в Україні, а також врегулюватиме засади співпраці НОІВ з EUIPO на етапі підготовки до вступу та в перехідний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Regulation (EU) 2017/1001 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 on the European Union trade mark (codification). Official Journal of the European Union. L 154, 16.06.2017. P. 1–99. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017R1001> (дата звернення: 31.03.2026).
2. EUIPO. eSearch plus. FAQ. URL: <https://www.euipo.europa.eu/en/help-centre/searches/faq-esearch-plus> (дата звернення: 31.03.2026).
3. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3689-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text> (дата звернення: 31.03.2026).
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2126. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 31.03.2026).
5. Układ Europejski ustanawiający stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską, z jednej strony, a Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z drugiej strony, sporządzony w Brukseli dnia 16 grudnia 1991 r. *Dziennik Ustaw*. 1994. Nr 11. Poz. 38. Art. 69. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19940110038> (дата звернення: 31.03.2026).
6. Madeja A. Wykładnia prounijna w orzecznictwie Polskiego Trybunału Konstytucyjnego (1997–2005). *Studia Iuridica Toruniensia*. 2011. Tom VIII. S. 142–168. URL: <https://repozytorium.umk.pl/bitstreams/ce4d505e-f2ec-46bf-895d-3a74364d785c/download> (дата звернення: 31.03.2026).
7. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 czerwca 2005 r., sygn. akt II GSK 74/05. URL: <https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/C39AE34BC8> (дата звернення: 31.03.2026).

8. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 czerwca 2005 r., sygn. akt II GSK 92/05. URL: <https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/34AF3F84BC> (дата звернення: 31.03.2026).
9. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 15 lutego 2006 r., sygn. akt II GSK 388/05. URL: <https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/ED1C49D82B> (дата звернення: 31.03.2026).
10. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 października 2009 r., sygn. akt II GSK 111/09. URL: <https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/DD7E702A35> (дата звернення: 31.03.2026).
11. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 25 września 2008 r. sygn. akt VI SA/Wa 1510/08. URL: <https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/D2829C0897> (дата звернення: 31.03.2026).
12. Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej. Dz.U. 2001 nr 49 poz. 508. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010490508/O/D20010508.pdf> (дата звернення: 31.03.2026).
13. First Council Directive 89/104/EEC of 21 December 1988 to approximate the laws of the Member States relating to trade marks OJ L 40, 11.2.1989. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1989/104/oj/eng> (дата звернення: 31.03.2026).
14. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 31.03.2026).
15. Zielińska M. Wspólnotowy znak towarowy i jego specyfika w stosunku do uregulowania krajowego. Warszawa: Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, 2012. S. 76.
16. EUIPO. EU trade mark system marks 30 years with more than 3.2 million applications filed. URL: <https://www.euiipo.europa.eu/en/news/eu-trade-mark-system-marks-30-years-with-more-than-3-2-million-applications-filed> (дата звернення: 31.03.2026).

Дата першого надходження рукопису до видання: 01.04.2026

Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 23.04.2026

Дата публікації: 10.05.2026

© Петриченко А.П., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0